YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu neljäs jaosto)

6 päivänä huhtikuuta 2006 *

Asiassa T-17/03,

Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke GmbH, kotipaikka Gotha (Saksa), edustajanaan asianajaja M. Matzat,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään V. Kreuschitz ja V. Di Bucci, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta vaaditaan kumoamaan valtiontuesta, jonka Saksa on myöntänyt Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke GmbH:lle, 30.10.2002 tehty komission päätös 2003/194/EY (EUVL 2003, L 77, s. 41),

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja H. Legal sekä tuomarit P. Lindh, P. Mengozzi, I. Wiszniewska-Białecka ja V. Vadapalas,

kirjaaja: hallintovirkamies K. Andová,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 12.1.2006 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

1 EY 87 artiklassa määrätään seuraavaa:

"1. Jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

– –

3. Yhteismarkkinoille soveltuvana voidaan pitää:

– –

c) tukea tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla;

– –"

2 EY 88 artiklassa määrätään seuraavaa:

"– –

2. Jos komissio vaadittuaan niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa, toteaa, että valtion myöntämä tai valtion varoista myönnetty tuki ei 87 artiklan mukaan sovellu yhteismarkkinoille taikka että tällaista tukea käytetään väärin, se tekee päätöksen siitä, että asianomaisen valtion on komission asettamassa määräajassa poistettava tuki tai muutettava sitä.

– –"

3 Vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettäviä valtiontukia koskevien yhteisön suuntaviivojen (EYVL 1994, C 368, s. 12), sellaisina kuin niitä sovelletaan nyt esillä olevan asian tosiseikkoihin (jäljempänä suuntaviivat), 2.4 kohdassa todetaan seuraavaa:

"Perustamissopimuksen [87] artiklan 2 ja 3 kohdassa määrätään mahdollisuudesta tehdä poikkeus niiden tukien osalta, jotka kuuluvat [87] artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

– –

Komissio katsoo, että pelastus- ja rakenneuudistustuella voidaan myötävaikuttaa taloudellisten toimintojen kehittämiseen siten, ettei niillä ole yhteisön edun vastaisia vaikutuksia kauppaan, kun 3 kohdassa määritellyt edellytykset täyttyvät, ja se hyväksyy siis nämä tuet niiden täyttyessä – –"

4 Suuntaviivojen 3.2.2 kohdassa todetaan seuraavaa:

"Jollei jäljempänä mainittavista, avustettavia alueita ja pieniä sekä keskisuuria yrityksiä koskevista erityissäännöksistä muuta johdu, rakenneuudistussuunnitelman on täytettävä kaikki seuraavat yleiset edellytykset, jotta komissio voisi hyväksyä tuen:

– –

C. Rakenneuudistuksen kustannuksiin ja etuihin suhteutettu tuki

Tuen määrä ja intensiteetti on rajoitettava rakenneuudistuksen toteuttamisen kannalta välttämättömään vähimmäismäärään ja niiden on oltava oikeassa suhteessa yhteisön kannalta tarkasteltuihin etuihin. Näistä syistä tuensaajien on yleensä merkittävästi myötävaikutettava rakenneuudistussuunnitelmaan omilla varoillaan tai markkinaehdoin saadulla ulkopuolisella rahoituksella. Kilpailun vääristymisen rajoittamiseksi on syytä välttää tuen myöntämistä sellaisessa muodossa, jolla yrityksen käyttöön annetaan ylimääräisiä varoja, jotka se voisi käyttää sellaisiin aggressiivisiin toimintoihin, joilla saatettaisiin aiheuttaa vääristymiä markkinoilla ja jotka eivät olisi sidoksissa rakenneuudistusmenettelyyn. Tuella ei myöskään pidä voida rahoittaa rakenneuudistuksen kannalta tarpeettomia uusia investointeja. Rahoitusrakenteen uudistamiseen tarkoitetulla tuella ei saada liiallisesti pienentää yrityksen taloudellisia rasitteita.

_ _"

Asian tausta

5 Gothaer Fahrzeugwerke GmbH (jäljempänä GFW), joka on entinen valtionyhtiö, luovutettiin yksityistämistarkoituksessa vuonna 1994 kahdeksan muun itäsaksalaisen yrityksen kanssa Lintra Beteiligungholding GmbH:n johtamalle konsernille. Yksityistämisen epäonnistuttua Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben -niminen valtion laitos otti vuonna 1996 GFW:n määräysvaltaansa valmistellakseen sitä myyntiä varten.

6 Tämä laitos päätti myydä GFW:n varallisuuden todettuaan, ettei kyseisen yhtiön myynti ollut mahdollista. Tämä tapahtui noudattaen menettelyä, jonka vaiheet kuvataan jäljempänä 7–9 kohdassa.

7 GFW osti 3.9.1997 tehdyllä sopimuksella kaikki yhtiöosuudet Widahvogel Vermögensverwaltung -nimisestä yhtiöstä (jäljempänä Widahvogel), jonka johtaja oli Josef Koch, 54 000 Saksan markan (DEM) hintaan.

8 GFW:n "autonrakennustoiminta"-osa-alueen yritysvarallisuus ja tilaukset siirrettiin 10.9.1997 tehdyllä sopimuksella Widahvogelille. GFW:n kaikki osuudet siirrettiin toisella samana päivänä tehdyllä sopimuksella Weißstorch GmbH -nimiselle yhtiölle (30 prosenttia osuuksista), josta sittemmin tuli Josef Koch GmbH -niminen yhtiö, ja Schmitz-Anhänger Einkaufs- und Beteiligungs Gesellschaft GmbH & Co. KG -nimiselle yhtiölle (70 prosenttia osuuksista), jonka omisti Schmitz Cargobull AG -niminen yhtiö. Sijoittajat maksoivat omaisuudesta 1 DEM:n. Josef Koch nimitettiin lisäksi Widahvogelin, jonka toiminimi oli muuttunut Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke GmbH:ksi (jäljempänä Schmitz-Gotha tai kantaja), ainoaksi johtajaksi.

9 Kantaja osti 9.10.1997 pääosakkeenomistajansa Josef Kochin perustaman ja johtaman Trailer System Engineering -nimisen yhtiön (jäljempänä TSE), joka oli yksi sen toimittajayrityksistä, kaikki osuudet noin 3,7 miljoonan DEM:n kauppahinnasta.

10 Saksan liittotasavalta ilmoitti 18.5.1998 päivätyllä kirjeellä komissiolle tukitoimet, joilla pyrittiin Schmitz-Gothan rakenneuudistukseen ja jotka oli otettu käyttöön vuoden 1997 tammikuusta alkaen (jäljempänä 18.5.1998 päivätty ilmoituskirje).

11 Komissio pyysi 12.6.1998, 21.12.1999 ja 17.5.2000 päivätyillä kirjeillä lisätietoja Saksan viranomaisilta. Viimeksi mainitut vastasivat 15.10.1998, 21.7.1999, 27.4.2000, 1.12.2000 ja 8.1.2001 päivätyillä kirjeillä.

12 Komissio ilmoitti 23.5.2001 päivätyllä kirjeellä Saksan liittotasavallalle päätöksestään aloittaa EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely (EYVL C 211, s. 15). Komissio tutki tuossa menettelyssä suuntaviivojen perusteella, olivatko Schmitz-Gothan hyväksi toteutetut toimenpiteet ilman ennakkoilmoitusta myönnettyä uutta tukea.

13 Tuossa päätöksessä komissio totesi muun muassa epäilevänsä, oliko kyseinen tuki oikeassa suhteessa suuntaviivojen 3.2.2 kohdan C alakohdassa säädetyn edellytyksen kanssa. Komissio katsoi käytettävissään olleiden tietojen nojalla muun muassa, ettei se kyennyt arvioimaan, oliko TSE:n hankinta ollut välttämätön Schmitz-Gothan rakenneuudistuksen kannalta katsoen. Näin ollen komissio kehotti Saksan viranomaisia ilmoittamaan komissiolle kaikki ne tiedot, jotka koskivat Schmitz-Gothan hankkimia TSE:n osuuksia ja erityisesti tämän liiketoimen välttämättömyyttä yrityksen rakenneuudistusta silmällä pitäen. Lisäksi komissio kehotti Saksan liittotasavaltaa toimittamaan komission 23.5.2001 päivätyn kirjeen tuensaajalle korostaen tekevänsä päätöksensä käytettävissään olevien tietojen perusteella.

14 Komissio sai Saksan liittotasavallan huomautukset 10.8. ja 14.12.2001 päivätyillä kirjeillä. Yksikään niistä osapuolista, joita asia koskee, ei sitä vastoin lähettänyt komissiolle huomautuksia.

15 Komissio pyysi 4.3.2002 päivätyllä kirjeellä toistamiseen Saksan viranomaisia näyttämään toteen, että TSE:n hankinta oli ollut välttämätön Schmitz-Gothan rakenneuudistuksen kannalta katsoen.

16 Komissio sai Saksan liittotasavallan huomautukset 16.5, 28.5. ja 3.7.2002 päivätyillä kirjeillä.

17 Tämän menettelyn päätteeksi komissio teki valtiontuesta, jonka Saksa on myöntänyt Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke GmbH:lle, 30.10.2002 päätöksen 2003/194/EY (EYVL 2003, L 77, s. 41; jäljempänä riidanalainen päätös). Se muistutti, että suuntaviivojen 3.2.2 kohdan C alakohdan mukaan oikeasuhteisuutta koskeva arviointiperuste edellyttää, että tuki rajoitetaan rakenneuudistuksen kannalta välttämättömään vähimmäismäärään sen kilpailua vääristävien vaikutusten vähentämiseksi. Se täsmensi lisäksi, ettei tuensaajan pidä voida tuella rahoittaa rakenneuudistuksen kannalta tarpeettomia uusia investointeja. Komission mukaan tässä tapauksessa tuella rahoitettua TSE:n hankintaa oli pidettävä sellaisena uutena investointina, jonka välttämättömyyttä rakenneuudistuksen kannalta katsoen Saksan viranomaiset eivät olleet näyttäneet toteen. Tästä syystä komissio katsoi, ettei tuki ollut suuntaviivoissa asetettujen perusteiden mukainen ja ettei se näin ollen soveltunut yhteismarkkinoille. Riidanalaisen päätöksen mukaan TSE:n hankintahinnasta vain 2,2 miljoonan DEM:n suuruista määrää ei ollut rajoitettu Schmitz-Gothan rakenneuudistuksen kannalta välttämättömään vähimmäismäärään, koska jäljellä olevan, 1,5 miljoonan DEM:n suuruisen määrän maksamiselle oli asetettu edellytyksiä, joiden toteutuminen oli TSE:tä hankittaessa epävarmaa. Tästä syystä riidanalaisen päätöksen 1 artiklan mukaan määrältään 2,2 miljoonan DEM:n (1,12 miljoonaa euroa) suuruinen tuki ei soveltunut yhteismarkkinoille. Saksan liittotasavallalla oli riidanalaisen päätöksen 2 artiklan nojalla velvollisuus periä tuo määrä takaisin Schmitz-Gothalta.

Oikeudenkäynti ja asianosaisten vaatimukset

18 Kantaja on nostanut nyt esillä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 16.1.2003 jättämällään kannekirjelmällä.

19 Esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu neljäs jaosto) on päättänyt aloittaa suullisen käsittelyn.

20 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 12.1.2006 pidetyssä istunnossa.

21 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on merkinnyt istuntopöytäkirjaan, että TSE:n toiminimen salaamisesta, siten kuin riidanalaisessa päätöksessä ja oikeudenkäyntiä varten laaditussa kertomuksessa oli tehty, voitiin luopua suullisessa käsittelyssä ja tuomiossa.

22 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– ensisijaisesti kumoaa riidanalaisen päätöksen

– toissijaisesti kumoaa tuon päätöksen siltä osin kuin siinä määrätään palautettavan tuen määrä liian suureksi

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

23 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– hylkää kanteen perusteettomana

– velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

24 Kantaja vetoaa kanteensa tueksi kolmeen kanneperusteeseen. Ensimmäisen kanneperusteen mukaan palautettavaksi vaaditun tuen välttämättömyyttä on arvioitu virheellisesti, kun suuntaviivojen 3.2.2 kohdan C alakohta otetaan huomioon. Toisen kanneperusteen mukaan harkintavaltaa on riidanalaista päätöstä tehtäessä käytetty väärin. Kolmannessa kanneperusteessaan, johon kantaja vetoaa toissijaisesti, se väittää, että komissio on tehnyt virheen määrittäessään palautettavan tuen määrää.

Tuen tarpeellisuuden virheellistä arviointia koskeva ensimmäinen kanneperuste

Asianosaisten lausumat

25 Kantaja kiistää komission arvioinnin, jonka mukaan osa TSE:n hankintaan käytetystä riidanalaisesta tuesta (2,2 miljoonaa DEM), ei sovellu yhteismarkkinoille siitä syystä, ettei se ole suuntaviivoissa asetettujen edellytysten mukainen.

26 Ensiksikin kantaja väittää, että TSE:n osuuksien hankinta oli alusta alkaen ollut rakenneuudistushankkeen olennainen ja kiinteä osa ja että komissiolle oli siitä ilmoitettu.

27 Se kiistää tältä osin komission väitteen, jonka mukaan rakenneuudistushankkeessa määrättiin Schmitz-Gothan elinkelpoisuuden palauttamisesta neljän tilikauden kuluessa ilman TSE:n hankintaa, joten tuo hankinta on siis ollut rakenneuudistuksen kannalta enintään hyödyllinen, koska sillä on myötävaikutettu sen keston lyhentymiseen yhdellä vuodella. Se toteaa nimittäin, että 2.9.1997 päivätty yrityssuunnitelma ja sen liitteet, kuten "Kehittämissuunnitelma – Tappiot ja voitot", rahoitussuunnitelma ja Schmitz-Gothan käyttöomaisuusinvestointien kehittämissuunnitelma, jotka se oli esittänyt Saksan viranomaisille, muodostivat niiden määräysten kokonaisuuden, joihin Schmitz-Gothan rakenteellinen uudistaminen TSE:n kanssa tapahtuvan fuusion avulla perustui. Kantaja korostaa lisäksi, että edellä mainittu "Kehittämissuunnitelma – Tappiot ja voitot" lähetettiin komissiolle 18.5.1998 päivätyn ilmoituskirjeen liitteenä. Lisäksi se huomauttaa, että sijoittajat olivat valmiita toteuttamaan Schmitz-Gothan rakenneuudistuksen ainoastaan, jos yrityssuunnitelmassa määrätyt edellytykset, muiden muassa TSE:n hankinta, täyttyisivät.

28 Kantaja lisää, että komissio suhtautuu ristiriitaisesti niihin tietoihin, joita sillä oli sijoittajien henkilöllisyydestä. Se huomauttaa, että komissio kiistää kirjelmissään tietäneensä, että Josef Koch oli yksi TSE:n osuudenomistajista, vaikka sille oli lähetetty yksityiskohtaiset tiedot tästä henkilöstä ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä. Kantaja viittaa tältä osin 18.5.1998 päivättyyn ilmoituskirjeeseen ja komissiolle 16.5. ja 3.7.2002 osoitettuihin kirjeisiin. Se muistuttaa lisäksi, että komissio toteaa itse riidanalaisessa päätöksessä, että Koch oli TSE:n osuudenomistaja.

29 Toiseksi kantaja väittää komission virheellisesti katsoneen riidanalaisen päätöksen 64 perustelukappaleessa, ettei hankinta ollut rakenneuudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi välttämätön. Kantaja väittää, että komissio on tehnyt ilmeisen arviointivirheen, koska se ei ole ottanut huomioon tiedossaan olleita olennaisia tosiseikkoja tuen oikeasuhteisuutta arvioidessaan.

30 Kantaja väittää, että rakenneuudistuksen onnistumisen taatakseen Schmitz-Gothan piti kehittää omia tuotteita tullakseen riippumattomaksi konsernin sisäisistä tilauksista ja kilpailukykyiseksi markkinoilla. TSE:n osuuksien hankinta oli mahdollistanut sen, että se oli voinut integroida suoraan Schmitz-Gothaan omien tuotteiden kehittämisessä tarvittavan taitotiedon, sillä TSE:n osuudenomistajat huolehtivat yhtäältä johtamisesta ja toisaalta Schmitz-Gothan rakentamisesta ja kehittämisestä vastuussa olevasta osastosta. Näin ollen kantaja kiistää komission väitteen, jonka mukaan ainoa syy TSE:n hankintaan oli Schmitz-Gothan tuotantokustannusten vähentäminen.

31 Kantaja lisää, että rakenneuudistuksen kannalta välttämättömän taitotiedon integrointi voitiin taata vain TSE:n hankinnalla. Väitteensä tueksi se viittaa TSE:n ehdotuksesta, joka liittyi taitotiedon kehittämistä ulkopuolisten palvelunsuorittajien avulla, aiheutuviin liiallisiin kustannuksiin.

32 Kantaja viittaa kannekirjelmän liitteeseen liitettyihin tietoihin, jossa esitetään taulukon muodossa Schmitz-Gothan ulkopuolisille yrityksille suorittamasta myynnistä saaman liikevaihdon kehitys (asiakirja, jonka otsikko on "Schmitz-Gothan liikevaihdon kehitys"), ja toteaa, että sen liikevaihdon huomattava kasvu osoittaa TSE:n hankinnan avulla toteutetun itsenäisen kehittämisosaston suoran integroinnin vaikutuksen rakenneuudistuksen menestykseen.

33 Kantaja väittää myös, että komissio kykeni käytettävissään olleiden tietojen nojalla arvioimaan, oliko TSE:n hankkiminen välttämätöntä rakenneuudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi, ja näin ollen päättelemään, että tuki oli suuntaviivojen 3.2.2 kohdan C alakohdassa tarkoitetun, välttämätöntä vähimmäismäärää koskevan arviointiperusteen mukainen. Tämä ilmenee sen mukaan selvästi 3.7.2002 päivätystä Saksan viranomaisten kirjeestä, jonka mukaan hankintojen osuus Schmitz-Gothan tuotantokustannuksista oli pienentynyt ja ainoastaan TSE:n hankinta oli mahdollistanut sen, että Schmitz-Gotha saattoi korjata puutteet taitotiedossa.

34 Komissio muistuttaa ensinnäkin, että sillä on laaja harkintavalta, kun se EY 87 artiklan 3 kohdan nojalla arvioi valtiontuen yhteensoveltuvuutta yhteismarkkinoille. Komissio väittää, ettei kantajan lausumilla nyt esillä olevassa asiassa näytetä toteen ilmeistä arviointivirhettä, ja lisää, että kantaja yrittää korvata komission arvioinnin omalla arvioinnillaan.

35 Komissio korostaa toiseksi, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön ja EY:n perustamissopimuksen [88] artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1) säännösten mukaan sillä on valta lopettaa menettely ja tehdä päätös käytettävissään olevien tietojen perusteella, kun jäsenvaltio sille osoitetusta määräyksestä huolimatta jättää pyydetyt tiedot antamatta.

36 Komissio huomauttaa tältä osin, että kantaja perustaa Schmitz-Gothan rakenneuudistuksen menestymisen mahdollistaneen TSE:n hankinnan väitetyn välttämättömyyden pääasiallisesti tietoihin, joita komissiolla ei ollut sen tehdessä riidanalaista päätöstä ja joita ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei näin ollen voi ottaa huomioon.

37 Se täsmentää, että huolimatta Saksan liittotasavallalle osoitetusta, muodollisen tutkintamenettelyn aloittamispäätökseen sisältyneestä määräyksestä antaa tietoja TSE:n omistajien henkilöllisyydestä ja kyseisen investoinnin välttämättömyydestä ja huolimatta 4.3.2002 Saksan viranomaisille osoitetusta kirjeestä TSE:n hankintaan liittyviä sopimuksia, jotka ovat kannekirjelmän liitteinä, ei ilmoitettu sille ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä. Tämä koskee myös yrityssuunnitelmaa, TSE:n laatimaa kantajan taitotietojen kehittämisohjelmaa ja itse kannekirjelmään sisältyviä, tätä aihetta koskevia yksityiskohtaisia huomautuksia. Lisäksi se toteaa, ettei se ole koskaan väittänyt, ettei se tunne osuudenomistaja Kochia. Se huomauttaa kuitenkin, että Saksan viranomaisten hallinnollisen menettelyn aikana toimittamissa tiedoissa Koch oli mainittu pikemminkin sivumennen TSE:n osuudenomistajana. Lisäksi komissio väittää, ettei sille koskaan ilmoitettu TSE:n muiden osuudenomistajien henkilöllisyyttä.

38 Komissio katsoo, että niiden tietojen perusteella, jotka sillä oli käytettävissään riidanalaista päätöstä tehtäessä, se kykeni yksinkertaisesti vain arvioimaan TSE:n hankinnan hyödyllisyyttä mutta että tuon riidanalaisella tuella rahoitetun investoinnin välttämättömyyttä ei ollut millään tavoin näytetty toteen. Sen mukaan TSE:tä koskevat, 18.5.1998 päivättyyn ilmoituskirjeeseen sekä vastineeseen liitettyihin, 10.8.2001, 16.5., 28.5. ja 3.7.2002 päivättyihin kirjeisiin sisältyvät tiedot eivät mahdollistaneet sellaisen päätelmän tekemistä, että kyseinen investointi olisi rakenneuudistuksen välttämätön osa siten kuin suuntaviivoissa tarkoitetaan.

39 Komissio toteaa myös, että sen käytettävissä olleissa tiedoissa TSE:n hankinta perustettiin pääasiallisesti niihin säästöihin, jotka olisivat syntyneet välittävän tavarantoimittajan ja vastaavan voittomarginaalin häviämisestä, kun taas kannekirjelmässä tätä seikkaa ei ole ihmeemmin korostettu. Oletettaessa, että näistä tiedoista ilmenisi, että TSE:n hankinta oli mahdollistanut lisäksi uuden tyyppisten tuotteiden kehittämisessä tarvittavan taitotiedon hankinnan, komissio huomauttaa, että tätä toteamusta ei ole perusteltu eikä selitetty. Se toteaa, että Schmitz-Gotha on ainoastaan kannekirjelmässä perusteellisesti selvittänyt ja perustellut sitä, että TSE:n hankinta oli välttämätöntä Schmitz-Gothan rakenneuudistuksen edellyttämän taitotiedon hankkimiseksi. Se toteaa, etteivät Saksan viranomaiset ole hallinnollisen

menettelyn missään vaiheessa kuitenkaan tarkasti selittäneet, miksi kyseinen liiketoimi oli välttämätön, jotta sitä voitaisiin pitää tukikelpoisena rakenneuudistustukea myönnettäessä.

40 Kolmanneksi komissio katsoo, että tuon investoinnin tavoitteet, toisin sanoen tuotantokustannusten pienentäminen ja uuden tyyppisten tuotteiden kehittämisessä tarvittavan taitotiedon hankkiminen, voitiin toteuttaa TSE:n hankinnasta riippumatta, varsinkin kun Schmitz-Gothan johtaja oli myös TSE:n johtaja ja pääomistaja ja kun hän näin ollen olisi voinut aloittaa erityisen yhteistoiminnan näiden kahden yrityksen välillä.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

– Alustavia huomautuksia

41 Komissiolla on EY 87 artiklan 3 kohtaa sovellettaessa laaja harkintavalta, jonka käyttäminen edellyttää koko yhteisöä silmällä pitäen tehtävää taloudellisten ja yhteiskunnallisten kysymysten monitahoista arviointia. Tämän harkintavallan käyttämistä koskeva tuomioistuimen suorittama valvonta kohdistuu ainoastaan siihen, että menettelyä ja perusteluvelvollisuutta koskevia sääntöjä on noudatettu, että ratkaisun perustana olevat tosiseikat pitävät asiallisesti paikkansa, että asiassa ei ole tehty oikeudellista virhettä, että tosiseikkoja ei ole arvioitu ilmeisen virheellisesti ja että harkintavaltaa ei ole käytetty väärin (asia C-372/97, Italia v. komissio, tuomio 29.4.2004, Kok. 2004, s. I-3679, 83 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

42 Komissio voi lisäksi vahvistaa harkintavaltansa käyttöä koskevia periaatteita, kuten kyseessä olevat suuntaviivat, jos ne sisältävät ohjeita siitä, mitä linjaa tämän

toimielimen on noudatettava, ja jos niillä ei poiketa perustamissopimuksen määräyksistä (asia T-214/95, Vlaamse Gewest v. komissio, tuomio 30.4.1998, Kok. 1998, s. II-717, 79 kohta). Tällaiset toimenpiteet kuvastavat komission tahtoa tehdä julkisiksi ohjeet siitä, mitä linjaa sen on tarkoitus noudattaa, ja tämä linja ilmenee sen asianomaisella alalla tekemistä yksittäisistä päätöksistä (asia T-187/99, Agrana Zucker und Stärke v. komissio, tuomio 7.6.2001, Kok. 2001, s. II-1587, 56 kohta).

43 Jotta vaikeuksissa oleville yrityksille tarkoitetut tuet voitaisiin todeta EY 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisesti yhteismarkkinoille soveltuviksi, tukien on liityttävä sellaiseen rakenneuudistussuunnitelmaan, jolla pyritään supistamaan tai suuntaamaan uudelleen näiden yritysten toimintaa (yhdistetyt asiat C-278/92–C-280/92, Espanja v. komissio, tuomio 14.9.1994, Kok. 1994, s. I-4103, 67 kohta ja asia C-17/99, Ranska v. komissio, tuomio 22.3.2001, Kok. 2001, s. I-2481, 45 kohta).

44 Suuntaviivojen 3.2.2 kohdassa, jossa tätä edellytystä täsmennetään, todetaan muun muassa, että rakenneuudistussuunnitelman on täytettävä kolme aineellista edellytystä. On ehdottoman tärkeää ensinnäkin, että sillä palautetaan tuensaajayrityksen elinkelpoisuus kohtuullisessa ajassa ja realististen oletusten perusteella (3.2.2 kohdan A alakohta), toiseksi, että sillä estetään aiheettomat kilpailun vääristymät (3.2.2 kohdan B alakohta), ja kolmanneksi, että se on oikeassa suhteessa rakenneuudistuksen kustannuksiin ja etuihin (3.2.2 kohdan C alakohta).

45 Koska nämä edellytykset ovat kumulatiivisia, yhden edellytyksen täyttymättä jääminen riittää siihen, että komission on todettava rakenneuudistustukea koskeva suunnitelma yhteismarkkinoille soveltumattomaksi (asia T-171/02, Regione autonoma della Sardegna v. komissio, tuomio 15.6.2005, Kok. 2005, s. II-2123, 128 kohta; ks. myös vastaavasti em. asia Ranska v. komissio, tuomion 49 ja 50 kohta).

46 Riidanalainen päätös on nyt esillä olevassa asiassa tehty suuntaviivojen, tarkemmin ottaen niiden 3.2.2 kohdan C alakohdan, perusteella.

47 Tästä määräyksestä ilmenee, että kyseisen tuen on oltava ehdottoman välttämätön tuensaajan elinkelpoisuuden palauttamiseksi, eli sen lisäksi, että sen on oltava kyseisen yrityksen rakenneuudistuksen tavoitteen mukainen, sen on myös oltava oikeassa suhteessa tähän tavoitteeseen, toisin sanoen mikään sellainen tuen määrä, joka ylittää tuensaajan elinkelpoisuuden palauttamiseksi vaadittavan täsmällisen määrän, ei suuntaviivojen perusteella lähtökohtaisesti voi olla tukikelpoinen.

48 Lisäksi kannattaa muistuttaa, että täyttääkseen komissiota kohtaan olevan yhteistyövelvollisuutensa asianomaisen jäsenvaltion on toimitettava kaikki tiedot, joiden perusteella tuo toimielin voi varmistaa, että haetun poikkeuksen edellytykset täyttyvät (ks. em. asia Regione autonoma della Sardegna v. komissio, tuomion 129 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

49 Nämä seikat on otettava huomioon, kun tutkitaan, onko riidanalaisessa päätöksessä kantajan väittämin tavoin ilmeinen arviointivirhe.

– Ilmeistä arviointivirhettä koskeva kantajan väite

50 Komissio toteaa riidanalaisen päätöksen 62–64 perustelukappaleessa seuraavaa:

”(62) – – Johtaja Koch oli yksi [Schmitz-Gothan] sijoittajista sekä samanaikaisesti TSE:n perustaja ja toimitusjohtajana toimiva osakas, samoin kuin molempien

yritysten tuleva toimitusjohtaja. Komissio huomauttaa taas kerran, että tietojen antamista koskevasta välipäätöksestä huolimatta Saksa ei ole toimittanut kauppasopimusta eikä tarkkoja kirjallisia tietoja TSE:n alkuperäisistä omistussuhteista. Ottaen huomioon muut olosuhteet ja suullisesti annetut tiedot komissio ei voi sulkea pois mahdollisuutta, että ennen omistusoikeuden siirtoa suuri osa TSE:stä oli suoraan tai välillisesti johtaja Kochin tai hänen perheensä omistuksessa. Saksa on ilmoittanut, että Schmitz-Gotha ei kyennyt itse valmistamaan TSE:ltä ostettuja osia eikä se myöskään kyennyt merkittävästi parantamaan toimitusehtoja, joten siirron päätavoitteena oli tuotantokustannusten alentaminen. Komissio ei voi sulkea pois mahdollisuutta, että huomattava rakenneuudistuksen rahoittamiseen tarkoitettu rahamäärä maksettiinkin TSE:n hankinnan yhteydessä tosiasiassa yhdelle uusista sijoittajista. TSE:n hankinta ei joka tapauksessa ollut välttämätön edellytys hyvän yhteistyön takaamiseksi TSE:n kanssa. Koska johtaja Koch oli TSE:n perustaja ja toimitusjohtajana toimiva osakas sekä myöhemmin myös Schmitz-Gothan toimitusjohtaja, vaikuttaa epätodennäköiseltä, että TSE:n kanssa ei olisi voitu sopia paremmista ehdoista. Kilpailukykyisen yhtiön olisi periaatteessa pitänyt myös kyetä rahoittamaan alihankintatarpeensa markkinahinnoin joutumatta sen vuoksi taloudellisiin vaikeuksiin.

(63) Saksan toimittamat tiedot osoittavat, että TSE:n hankinta oli yrityksen kannalta hyödyllinen investointi, koska se johti merkittäviin säästöihin. Osittain niiden ansiosta rakenneuudistusvaihe on nopeutunut vuodella. Tämä ei kuitenkaan välttämättä tee investoinnista rakenneuudistuksen toteuttamisen kannalta tarpeellista. Jos yritys saa rakenneuudistuksensa rahoittamiseen tukia, luvallisena ei voida pitää mitä tahansa yrityksen tehokkuutta lisäävää investointia, sillä kyseiset investoinnit myös vähentävät aina tuensaajan kykyä rahoittaa rakenneuudistusta omista varoistaan. Vain silloin kun koko rakenneuudistuksen onnistuminen vaarantuu tai viivästyy kohtuuttomasti ilman investoinnin toteuttamista, sitä voidaan pitää rakenneuudistuksen kannalta tarpeellisena. Tuen tarkoitus rajoittuu pelkästään yrityksen kilpailukyvyn palauttamiseen kohtuullisen ajan kuluessa. Jokainen investointi, joka ylittää kilpailukyvyn palauttamiseen kohtuullisessa ajassa tarvittavan määrän, kuluttaa väistämättä rahoitusvaroja, jotka olisi pitänyt käyttää todella tarpeellisiin rakenneuudistuskustannuksiin ja jotka olisivat näin ollen supistaneet rakenneuudistukseen tarvittavaa tuen määrää. Tästä seuraa, että muut kuin tässä

mielessä rakenneuudistuksen kannalta tarpeelliset investoinnit johtavat tukiintensiteettiin, joka ylittää suhteellisuusperusteen mukaan rakenneuudistuksen toteuttamiseksi välttämättömän vähimmäismäärän.

(64) Pelkällä toimituskustannusten alentamisella ei voida perustella hankinnan välttämättömyyttä rakenneuudistuksen kannalta. Lisäksi on todettava, ettei Saksa ole missään vaiheessa esittänyt, että rakenneuudistuksen onnistuminen olisi vaarantunut tai viivästynyt kohtuuttomasti ilman TSE:n hankintaa. Myös ilman TSE:n hankintaa alkuperäisessä suunnitelmassa oli ennakoitu liiketoiminnan tulosten muuttuvan positiivisiksi neljännen toimintavuoden aikana. Uusimpien tietojen mukaan kyseinen ajanjakso lyheni yritysoston ansiosta vuodella. Kannattavuusrajan saavuttamista neljän vuoden jälkeen ei kuitenkaan voida pitää rakenneuudistuksen kannalta kohtuuttoman hitaana edistymisenä. Päinvastoin on jopa katsottava, että alkuperäisessäkin suunnitelmassa kilpailukyvyn ennustettiin palautuvan melko nopeasti. Näin ollen on todettava, että rakenneuudistus olisi voitu toteuttaa onnistuneesti kohtuullisessa ajassa myös ilman TSE:n hankintaa eikä yritysosto näin ollen ollut rakenneuudistuksen onnistumisen kannalta välttämätön. Tästä syystä komissio toteaa, ettei TSE:n hankinta ollut suunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi välttämätön. Tästä seuraa kuitenkin, että kyseiseen yritysostoon käytetyt varat olisi pitänyt käyttää toisin rakenneuudistuksen rahoittamiseksi, jotta rakenneuudistusta varten tarvittavan tuen määrä olisi pienentynyt."

51 Kantaja väittää ensimmäisen kanneperusteensa tueksi pääasiallisesti, että riidanalainen päätös perustuu tosiasioita koskevaan virheelliseen olettamaan, jonka mukaan TSE:n hankinnalla oli pelkästään lyhennetty rakenneuudistuksen kestoa yhdellä vuodella. Väitteensä tueksi kantaja viittaa yrityssuunnitelmaan ja sen liitteisiin, erityisesti "Kehittämissuunnitelmaan – Tappiot ja voitot", rahoitussuunnitelmaan ja Schmitz-Gothan käyttöomaisuusinvestointien kehittämissuunnitelmaan, jotka oli esitetty Saksan viranomaisille ja jotka ovat kannekirjelmän liitteinä. Lisäksi kantaja väittää, että komission toteamukset, jotka koskevat sen käytettävissä olleita, TSE:n osuudenomistajien henkilöllisyyttä koskevia tietoja, ovat ristiriitaisia. Väitteidensä tueksi kantaja viittaa 18.5.1998 päivättyyn ilmoituskirjeeseen ja komissiolle 16.5. ja 3.7.2002 osoitettuihin kirjeisiin, jotka on liitetty asianosaisten kirjelmiin.

52 Näitä lausumia ei voida hyväksyä.

53 Aluksi on syytä todeta, että riidanalaisen päätöksen tekohetkellä komission käytössä ei ollut yrityssuunnitelmaa, johon kantaja vetoaa, lukuun ottamatta "Kehittämissuunnitelmaa – Tappiot ja voitot", joka oli liitetty 18.5.1998 päivättyyn ilmoituskirjeeseen.

54 On syytä muistuttaa, että oikeuskäytännön mukaan yhteisön toimen lainmukaisuutta on arvioitava niiden tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen perusteella, jotka olivat olemassa toimen toteuttamisen ajankohtana, ja että komission arviointeja on tutkittava ainoastaan niiden seikkojen perusteella, jotka olivat komission tiedossa sen arvioidessa asiaa (asia 234/84, Belgia v. komissio, tuomio 10.7.1986, Kok. 1986, s. 2263, 16 kohta; yhdistetyt asiat T-371/94 ja T-394/94, British Airways ym. v. komissio, tuomio 25.6.1998, Kok. 1998, s. II-2405, 81 kohta; asia T-123/97, Salomon v. komissio, tuomio 6.10.1999, Kok. 1999, s. I-2925, 48 kohta ja asia T-126/99, Graphischer Maschinenbau v. komissio, tuomio 14.5.2002, Kok. 2002, s. II-2427, 33 kohta). Näin ollen kantaja ei saa riitauttaa riidanalaista päätöstä vetoamalla sellaisiin seikkoihin, jotka eivät olleet komission tiedossa hallinnollisen menettelyn aikana (ks. vastaavasti em. asia Espanja v. komissio, tuomion 31 kohta). Näin on myös silloin, kun kantaja, kuten nyt esillä olevassa asiassa, ei ole osallistunut hallinnolliseen menettelyyn, vaikka se erityisesti mainittiin tuon menettelyn aikana kyseisen tuen saajana ja vaikka komissio oli kehottanut Saksan viranomaisia ja niitä mahdollisia osapuolia, joita asia koskee, näyttämään toteen TSE-yrityksen hankinnan välttämättömyys (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat T-111/01 ja T-133/01, Saxonia Edelmetalle v. komissio, tuomio 11.5.2005, Kok. 2005, s. II-1579, 67–70 kohta). Kun komissio on kehottanut niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa, sitä ei näet voida arvostella siitä, ettei se ole ottanut huomioon sellaisia mahdollisia tosiseikkoja, jotka sille olisi voitu esittää mutta joita sille ei ole esitetty hallinnollisessa menettelyssä, koska komissiolla ei ole viran puolesta velvollisuutta tutkia ja arvioida, mitkä ovat ne seikat, jotka sille olisi voitu esittää (ks. vastaavasti asia T-109/01, Fleuren Compost v. komissio, tuomio 14.1.2004, Kok. 2004, s. II-127, 48 ja 49 kohta). Kantaja ei näin ollen voi väitteensä tueksi vedota kannekirjelmän liitteenä olevaan yrityssuunnitelmaan.

55 Tämän täsmennyksen jälkeen on syytä todeta, että vaikka TSE onkin mainittu kahteen kertaan 18.5.1998 päivätyssä ilmoituskirjeessä, nämä maininnat olivat selvästi ohimennen esitettyjä suhteessa kantajan rakenneuudistustoimenpiteestä esitettyihin mainintoihin, eikä niistä ilmennyt, että TSE:n hankinta rahoitettaisiin ilmoitetuilla tukitoimenpiteillä. Siinä todettiin, että Koch oli perustamansa TSE:n johtaja. Tuon asiakirjan Schmitz-Gothan tuotantoa koskevassa osassa todettiin, että "ajoneuvojen tuotanto järjestet[täisiin] lisäksi erityisen rationaalisesti tavarantoimittaja TSE:n hankinnan ja [ajoneuvojen] rakennustoiminnan ja osien ennalta tapahtuvan kokoamisen erottamisen ansiosta" ja että "uuden yrityksen osuudenomistajat [toivat mukanaan] tuotantoa ja 'reengineeringiä' koskevan taitotiedon". Kun kantajalle istunnossa esitettiin tätä kohtaa koskevia kysymyksiä, se ei onnistunut selittämään syytä siihen, minkä vuoksi 18.5.1998 päivätyssä ilmoituskirjeessä oli vain nämä kaksi ohimennen esitettyä mainintaa, vaikka kantaja oli väittänyt TSE:n hankinnan olleen välttämätöntä Schmitz-Gothan rakenneuudistukselle. Lisäksi kyseisen kirjeen sanamuodosta, joka on otettu menettelyn aloittamista koskevaan päätökseen, ilmenee, että Schmitz-Gothan vuonna 1997 aloitettu rakenneuudistus piti saattaa päätökseen vuoden 2000 kuluessa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että kuten komissio on jo todennut riidanalaisessa päätöksessä, tämä maininta vaikuttaa täysin riippumattomalta siitä, että Schmitz-Gotha hankki TSE:n.

56 Siitä kantajan väitteestä, joka liittyy komission ristiriitaiseen asenteeseen siihen, tunsiko se Kochin henkilöllisyyden, on syytä todeta, että kuten komissio on riidanalaisen päätöksen 62 perustelukappaleessa todennut, komissio tiesi niistä henkilökohtaisista siteistä, jotka yhdistivät Kochin TSE:hen. On tosin totta, että komissio on kirjelmissään täsmentänyt kyseisiä siteitä koskevan tietämyksensä astetta. Tästä huolimatta ja olipa miten tahansa, nämä oikeudenkäynnin aikana esitetyt huomautukset eivät voi vaikuttaa riidanalaisen päätöksen sisältöön ja laillisuuteen tältä osin. Kantajan tätä koskeva arvostelu on siis vaikutuksetonta.

57 Toiseksi kantaja, viitaten useisiin kannekirjelmän liitteenä oleviin asiakirjoihin, kuten 9.10.1997 päivättyyn kahteen sopimukseen, yrityssuunnitelmaan, 18.5.1998 päivättyyn ilmoituskirjeeseen, "Schmitz-Gothan liikevaihdon kehitys" -nimiseen asiakirjaan, TSE:n suunnitelmaan, joka koski taitotiedon kehittämistä ulkopuolisten palvelunsuorittajien avulla, ja vastineeseen liitettyihin ja Saksan liittotasavallan

10.8.2001, 16.5, 28.5, ja 3.7.2002 komissiolle osoitettuihin kirjeisiin, väittää pääasiallisesti, että riidanalaisella tuella rahoitettu TSE:n hankinta oli "välttämätöntä vähimmäismäärää" koskevan arviointiperusteen mukainen, koska viimeksi mainitun integrointi Schmitz-Gothaan oli välttämätöntä sen vuoksi, että se voisi kehittää omia tuotteitaan ja näin tulla riippumattomaksi ja kilpailukykyiseksi markkinoilla. Kantaja väittää, että komissio on arvioinnissaan rajoittautunut tarkastelemaan Schmitz-Gothan suorittaman TSE:n hankinnan vaikutusta yksinomaan kustannusten alentumiseen eikä ole millään tavoin ottanut huomioon taitotiedon integrointia, joka kantajan mukaan voitiin toteuttaa ainoastaan tällä hankinnalla.

58 Nämäkään lausumat eivät voi menestyä.

59 Kuten edellä 54 kohdassa on jo todettu yrityssuunnitelmasta, jota ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voi ottaa huomioon riidanalaisen päätöksen laillisuutta tutkittaessa, koska se on esitetty ensimmäistä kertaa oikeudenkäynnin aikana, huomioon ei voida ottaa myöskään 9.10.1997 tehtyjä kahta sopimusta ja TSE:n suunnitelmaa, joka koski taitotiedon kehittämistä ulkopuolisten palvelunsuorittajien avulla, sillä on kiistatonta, ettei näitä asiakirjoja ole ilmoitettu komissiolle ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä.

60 Tästä seuraa, että väite, jonka mukaan komissio on riidanalaisen päätöksen 62–64 kohdassa tehnyt ilmeisen arviointivirheen, on tutkittava ottaen huomioon yksinomaan ne asiakirjat, jotka komissiolla oli käytettävissään tuon päätöksen tekohetkellä, eli huomioon on otettava 18.5.1998 päivätty ilmoituskirje (mukaan lukien siihen liitetty Schmitz-Gothan "Kehittämissuunnitelma – Tappiot ja voitot"), asiakirja, jonka otsikko on "Schmitz-Gothan liikevaihdon kehitys", ja Saksan liittotasavallan komissiolle 10.8.2001 ja 16.5, 28.5. ja 3.7.2002 osoittamat kirjeet.

61 Näistä asiakirjoista on muistutettava, että Saksan liittotasavalta huomauttaa 18.5.1998 päivätyssä ilmoituskirjeessä yhtäältä, että ajoneuvojen tuotanto oli järjestetty Schmitz-Gothassa erityisen rationaalisesti tavarantoimittaja TSE:n hankinnan ja rakennustoiminnan sekä osien ennalta tapahtuvan kokoamisen erottamisen ansiosta, ja toisaalta että uuden yrityksen osakkaat toivat mukanaan tuotantoa ja "reengineeringiä" koskevan taitotiedon.

62 Saksan viranomaiset ovat 10.8.2001 päivätyssä kirjeessään esittäneet TSE:n hankinnan kaksi seurausta. Ensinnäkin ne ovat maininneet, että tuolla hankinnalla mahdollistettiin "välittävän tavarantoimittajan ja sille tulevan voittomarginaalin häviämisestä aiheutuva tuotantokustannusten alentuminen". Toiseksi ne ovat todenneet, että tuolla hankinnalla saatiin "teknistä taitotietoa – – jonka [avulla] varsinainen tuotanto ja tekniset kehittämiskapasiteetit liitet[tiin] toisiinsa kilpailukyvyn palauttamiseksi".

63 Lisäksi Saksan viranomaiset ovat 16.5.2002 päivätyssä kirjeessään TSE:n hankintaan liittyvistä intresseistä todenneet, että "Schmitz-Gothalla oli huomattava intressi hankkia TSE – – ensinnäkin kustannusten kannalta katsoen". Lisäksi ne totesivat taitotiedosta seuraavaa: "Schmitz-Gothalla ei ollut muuta keinoa saada käyttöönsä TSE:n osien valmistukseen kehittämää teknologiaa. Osien sisäisestä kehittämisestä ja niiden valmistamisesta yrityksen omaa tuotantoa varten aiheutuva kustannus olisi ollut rahallisesti ja ajallisesti liian korkea Schmitz-Gothan kannattavuuden säilyttämiseksi, etenkin, kun viimeksi mainitulla ei ollut käytettävissään lähestulkoon minkäänlaista alan taitotietoa."

64 Saksan liittotasavalta on 28.5.2002 päivätyssä kirjeessään myös väittänyt, että TSE:n hankinnan välttämättömyys perustui yhtäältä tarpeeseen saada teknologisesti ja laadullisesti korkeatasoisia autonosia, joita "Schmitz-Gotha ei voinut – – ostaa sellaisia määriä, jotka olisivat riittäneet kustannusten alentumiseksi välttämättömien

hintaehtojen saamiseen, millä [olisi mahdollistettu] kilpailukykyisempi hintapolitiikka", ja toisaalta siihen seikkaan, että Schmitz-Gothalla "ei ollut mitään muuta keinoa saada käyttöönsä TSE:n osien valmistukseen kehittämää teknologiaa".

65 Saksan liittotasavalta on 3.7.2002 päivätyssä kirjeessä, johon kantaja on istunnossa uudelleen vedonnut, täydentänyt edellä esitettyjä tietoja. Se on täsmentänyt, että TSE:n hankinnan avulla toimitusten osuus Schmitz-Gothan tuotantokustannuksista oli pienentynyt, että hankinnan säästöpotentiaali oli vuosien 1998 ja 2002 välisenä aikana hieman alle 5 miljoonaa DEM ja että Schmitz-Gotha oli tullut kannattavaksi vuotta ennen rakenneuudistusajanjakson suunniteltua päättymistä. Saksan viranomaiset päättelivät tästä muun muassa, että TSE:n hankinta oli välttämätöntä kantajan toimituskustannusten pienentämiseksi, että Schmitz-Gotha oli vain TSE:n hankinnan avulla voinut korjata taitotiedon puuttumisen ja ettei Schmitz-Gotha ollut sellaisessa asemassa, että se olisi voinut neuvotella alennuksista, jotka olisivat yhtä suuria kuin muille yrityksille myönnetyt alennukset.

66 "Schmitz-Gothan liikevaihdon kehitys" -nimisessä asiakirjassa, joka on liitetty kannekirjelmään, esitetään taulukkona Schmitz-Gothan liikevaihto, joka perustui sen myyntiin ulkopuolisille yrityksille vuosina 1997–2000.

67 Kaikista edellä mainituista kirjeistä ilmenee, että Saksan viranomaiset ovat yhtäältä keskeisesti painottaneet niitä tuotantokustannusten säästöjä, joita TSE:n hankinnasta aiheutui Schmitz-Gothalle, koska tällöin hävisi yksi välittävä tavarantoimittaja, ja toisaalta todenneet, että tällä liiketoimella oli annettu kantajalle sen tuotteiden kehittämiseen tarvittava taitotieto.

68 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa ensimmäisestä selityksestä, että kuten komissio on perustellusti todennut, tällaiset kustannussäästöt eivät osoita,

ettei Schmitz-Gothan rakenneuudistus olisi ilman TSE:n hankintaa onnistunut alun perin asetetuissa määräajoissa, nimittäin valtion varoin toteutetuilla vähemmän kalliilla investoinneilla. Etenkään se edellä mainitussa, 3.7.2002 päivätyssä kirjeessä painotettu, kantajan esille tuoma seikka, jonka mukaan Schmitz-Gotha on kyennyt toteuttamaan tällaisia säästöjä vuosien 1998 ja 2002 välisenä aikana, ei ole todiste siitä, että kantajan suorittama TSE:n hankinta oli ehdottoman välttämätöntä Schmitz-Gothan rakenneuudistukselle ja että tämä liiketoimi saatiin rahoittaa valtiontuella.

69 Siitä, että TSE:n taitotieto integroitiin kantajan toimintoihin, edellä mainituista kirjeistä ilmenee, että Saksan viranomaiset ovat rajoittautuneet toteamaan, että TSE:n hankinta oli välttämätöntä, selittämättä kuitenkaan, miksi TSE:n hankinta oli ehdottoman välttämätöntä tämän päämäärän saavuttamiseksi suuntaviivojen 3.2.2 kohdan C alakohdan mukaisesti. Saksan viranomaiset eivät näet ole onnistuneet selittämään, miksi taloudellisin keino käyttää julkisia varoja Schmitz-Gothan autonosien kehittämiseen tarvittavan taitotiedon hankkimiseksi oli rahoittaa TSE:n hankinta kokonaisuudessaan.

70 Kantajan toteamin tavoin on tosin totta, että riidanalaisen päätöksen perusteluissa komissio tarkastelee varsin lyhyesti sitä Saksan viranomaisten esittämää lausumaa, jonka mukaan TSE:n hankinta oli välttämätöntä, jotta Schmitz-Gotha olisi saanut autonosien kehittämiseen tarvittavan taitotiedon.

71 Vaikka tämä kysymys ei kuulukaan ilmeisen arviointivirheen vaan perustelujen mahdollisen riittämättömyyden tarkastelun yhteyteen, on syytä muistuttaa, että komissio toteaa riidanalaisen päätöksen 62 kohdassa pääasiallisesti, että TSE:n hankinta ei missään tapauksessa ollut välttämätön edellytys hyvän yhteistyön takaamiseksi tämän yrityksen kanssa muun muassa, koska johtaja Koch olisi sekä

Schmitz-Gothan että TSE:n toimitusjohtajana ja viimeksi mainitun ensimmistöosuudenomistajana todennäköisesti voinut sopia paremmista ehdoista TSE:n kanssa.

72 Myöskään ei voida hyväksyä sitä kantajan väitettä, jonka mukaan sen oli ollut mahdotonta hankkia tarvittava taitotieto ulkopuolisilta palvelujensuorittajilta, koska tällaisista palveluista aiheutui liiallisia kustannuksia, minkä sen mukaan osoitti 17.8.1997 päivätty TSE:n suunnitelma, joka koski taitotiedon kehittämistä ulkopuolisten palvelunsuorittajien avulla ja joka on kannekirjelmän liitteenä.

73 On nimittäin syytä muistuttaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei riidanalaisen päätöksen laillisuutta valvoessaan voi ottaa huomioon tuossa liitteessä olevaa asiakirjaa (ks. edellä 59 kohta). Vaikka oletettaisiinkin, että tuo asiakirja voitaisiin ottaa huomioon, se ei sinänsä riitä osoittamaan, että koko TSE:n hankinta oli ehdottoman välttämätöntä, jotta kantaja saisi rakenneuudistuksessa tarvitsemansa taitotiedon suuntaviivojen 3.2.2 kohdan C alakohdassa tarkoitetuin tavoin.

74 Asiakirjasta, jonka otsikko on "Schmitz-Gothan liikevaihdon kehitys" ja joka sekin on kannekirjelmän liitteenä, on todettava, että vaikka tuossa asiakirjassa tosin todetaan tuon liikevaihdon kasvaneen huomattavasti vuosien 1997 ja 2000 välisenä aikana, sillä ei sitä vastoin sinänsä osoiteta tämän kasvun ja TSE:n hankinnan välistä yhteyttä eikä a fortiori TSE:n hankinnan välttämättömyyttä kantajan rakenneuudistukselle suuntaviivojen 3.2.2 kohdan C alakohdassa tarkoitetuin tavoin. Tästä seuraa, että komissio ei ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä jättäessään lähemmin tarkastelematta tätä asiakirjaa.

75 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa täydentävästi, että Saksan viranomaiset eivät ole yhdessäkään niistä edellä mainituista asiakirjoista, jotka olivat käytettävissä riidanalaista päätöstä tehtäessä, missään vaiheessa kuvanneet tarkasti sitä, millaisesta taitotiedosta Schmitz-Gotha saattoi hyötyä hankittuaan TSE:n.

76 Tästä seuraa, että kantaja ei ole komission käytettävissä riidanalaisen päätöksen tekohetkellä olleiden tietojen nojalla onnistunut osoittamaan, että tuossa päätöksessä, siltä osin kuin siinä on katsottu, että Saksan viranomaiset eivät olleet näyttäneet toteen TSE:n hankinnan välttämättömyyttä Schmitz-Gothan rakenneuudistukselle suuntaviivojen 3.2.2 kohdan C alakohdassa tarkoitetuin tavoin, oli ilmeinen arviointivirhe.

77 Ensimmäinen kanneperuste on siis hylättävä.

Harkintavallan väärinkäyttöä koskeva toinen kanneperuste

Asianosaisten lausumat

78 Kantaja väittää pääasiallisesti, että riidanalaisella päätöksellä on käytetty väärin harkintavaltaa, koska komissio on tätä päätöstä tehdessään perustanut harkintansa subjektiivisiin näkökohtiin.

79 Tarkemmin ottaen se katsoo, että riidanalainen päätös on tehty tarkoituksin määrätä sanktioita Kochille hänen väitetystä rikastumisestaan, sillä hän on toiminut omaksi hyödykseen käyttämällä julkisia varoja hänelle jo kuuluvan yrityksen ostamiseksi. Se väittää, ettei komissio riidanalaista päätöstä tehdessään ottanut huomioon tosiseikkoja koskevia näkökohtia, jotka liittyivät TSE:n hankinnan välttämättömyyteen Schmitz-Gothan rakenneuudistukselle.

80 Komissio vastaa tähän kiistäen kanneperusteen perusteltavuuden.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

81 Oikeuskäytännön mukaan päätöstä tehtäessä harkintavaltaa on käytetty väärin vain, jos objektiivisten, asiaankuuluvien ja yhtäpitävien seikkojen perusteella on selvää, että toimenpide on tehty yksinomaan tai ainakin olennaisilta osin muiden kuin esitettyjen päämäärien saavuttamiseksi (asia T-46/89, Pitrone v. komissio, tuomio 23.10.1990, Kok. 1990, s. II-577, 71 kohta ja yhdistetyt asiat T-92/00 ja T-103/00, Diputación Foral de Álava ym. v. komissio, tuomio 6.3.2002, Kok. 2002, s. II-1385, 84 kohta).

82 On siis syytä katsoa, ettei kantaja esitä kanneperusteensa tueksi yhtäkään sellaista objektiivista seikkaa, jonka nojalla voitaisiin katsoa, että komission todellisena päämääränä sen tehdessä riidanalaista päätöstä oli määrätä seuraamuksia Schmitz-Gothan johtajan väitetystä rikastumisesta.

83 Komissio on tosin riidanalaisen päätöksen 62 perustelukappaleessa viitannut kyseisen liiketoimen erikoisuuteen ja todennut pääasiallisesti, että Koch oli yrityksen osuudenomistajana ja ainoana johtajana myynyt itselleen yrityksen, jota hän johti ja

joka jo kuului hänelle, ja että hän oli maksattanut sen hinnan riidanalaisella Saksan liittotasavallan tuella.

84 Kuten edellä kantajan ensimmäistä kanneperustetta arvioitaessa on esitetty, riidanalaisen päätöksen 63 ja 64 kohdasta ilmenee kuitenkin selvästi, että komissio perusti arviointinsa objektiivisiin seikkoihin, kun se totesi, etteivät suuntaviivojen 3.2.2 kohdan C alakohdassa todetut edellytykset tässä tapauksessa täyttyneet.

85 Näin ollen kantajan toinen kanneperuste on hylättävä.

Kolmas, toissijainen kanneperuste, jonka mukaan komissio on tehnyt virheen määrittäessään palautettavan tuen määrää

Asianosaisten lausumat

86 Kantaja katsoo, että vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisikin pidettävä TSE:n hankintaa yhteismarkkinoille soveltumattomana, takaisin voidaan periä vain 1,5 miljoonan DEM:n suuruinen määrä. Kantaja väittää, että noin 700 000 DEM:n suuruinen osa kauppahinnasta ei ole valtiontukisääntöjen vastainen, koska tappion vaaraa ei ollut olemassa. Kyse on sen mukaan etenkin sellaisesta Schmitz-Gothan rahoitusomaisuudesta kuin pääoma, käytettävissä olevat voittojen siirrot ja vuosittain kertynyt ylijäämä, jotka olivat sen hallussa ja jotka se olisi voinut käyttää välittömästi.

87 Komissio vaatii, että kantajan väitteet hylätään.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

88 Kuten edellä on todettu, riidanalaisen tuen yhteensoveltuvuutta koskevan arvioinnin on perustuttava sen mahdolliseen välttämättömyyteen sen yrityksen rakenneuudistukselle, jota asia koskee. Toisin kuin kantaja väittää, kyseisen investoinnin mahdollisesti sisältämä riski ei kuulu tämän kysymyksen yhteyteen. Sillä seikalla, että riidanalaisella tuella on voitu rahoittaa riskittömäksi osoittautunut investointi, ei siis ole nyt esillä olevassa asiassa merkitystä.

89 Lisäksi on syytä muistuttaa, että suuntaviivojen 3.2.2 kohdan C alakohdan mukaan "kilpailun vääristymisen rajoittamiseksi on syytä välttää tuen myöntämistä sellaisessa muodossa, jolla yrityksen käyttöön annetaan ylimääräisiä varoja, jotka se voisi käyttää sellaisiin aggressiivisiin toimintoihin, joilla saatettaisiin aiheuttaa vääristymiä markkinoilla ja jotka eivät olisi sidoksissa rakenneuudistusmenettelyyn". Nyt esillä olevan asian olosuhteissa yhteensoveltumattoman tuen osittainen takaisinperintä olisi sisältänyt riskin siitä, että Schmitz-Gothan käytössä olisi ollut suuntaviivojen 3.2.2 kohdan C alakohdassa tarkoitettuja ylimääräisiä varoja. Komissio on siis perustellusti riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa määrännyt perittäväksi takaisin 2,2 miljoonan DEM:n suuruisen määrän.

90 Tämän vuoksi kolmas kanneperuste on hylättävä ja näin ollen myös kanne kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

91 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut komission vaatimusten mukaisesti.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(laajennettu neljäs jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Kantaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Legal Lindh Mengozzi

Wiszniewska-Białecka Vadapalas

Julistettiin Luxemburgissa 6 päivänä huhtikuuta 2006.

E. Coulon H. Legal

kirjaaja jaoston puheenjohtaja